

בלבבי משכן אבנה

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

חודש ניסן כח השיחה

האדם נקרא מדבר

האדם הרי נקרא כידוע 'מדבר', מלשון שניתן לו כח של דיבור, כח של שיחה. זו מעלת האדם שעליו נאמר "ויצר את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה", כמו שאומר התרגום שעל ידי ה"ויהי האדם לנפש חיה" הוא נעשה "לרוח ממללא" כח של דיבור. הרי שכח הדיבור באדם הוא מעלת האדם, שעל שם כן הוא נקרא 'מדבר'.

התבוננות על דיבורים שלנו

לפי זה, ראשית, נתבונן. כל אחד ואחת מאיתנו – כמה זמן ביום אנחנו מדברים ומשוחחים? יש לאדם כ"ד שעות ביממה. כמה שעות, כמה זמן בכל יום ויום, שכל אחד ואחת מאיתנו מדברים?

התבוננות שניה. כאשר חודד שיש שלושה חלקים בדיבור ובשיחה, דיבור שהוא של מצוה, דיבור שהוא הכרח, ודיבור של מותרות, אם ננסה להתבונן ולראות – לאחר שבדקנו לערך כמה זמן ביום אנחנו מדברים, נתבונן: כמה החלק של דיבור של שיחה של מצוה, כמה החלק של דיבור של שיחה של צורך והכרח, וכמה החלק של דיבור של שיחה של מותרות?

אם נתבונן באמת, כל אחד ואחת מאיתנו יכול לראות כמה חלקי הדיבור הם של מצוה, כמה חלקי הדיבור של צורך והכרח, וכמה חלקי הדיבור של מותרות. בוודאי שעל דרך כלל נשים לב ונראה, שרוב הדיבורים שאנחנו מדברים, אלו הם דברי מותרות – לא דיבורים בעיקר של מצוה, ולא דיבורים בעיקר של הכרח, אלא דיבורים שרובם אלו הם דיבורים של מותרות.

ראשית, כל כח מעלת האדם, כמו שהוזכר, נקרא "מדבר"

רבותינו מלמדים אותנו שכל חודש וחודש יש כח מיוחד לאותו חודש. הכח המיוחד של חודש ניסן הוא כח של 'שיחה', מה שהאדם שח – "ויצא יצחק לשוח בשדה".

"עשרה קבין של שיחה ירדו לעולם, תשעה נטלו נשים ואחד כל העולם כולו" (קידושין מט:). הרי שכח השיחה הוא כח מיוחד לנשים יותר מלאנשים. מצד כך, ביציאת מצרים נאמר "בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצריים", הרי שחודש ניסן מיוחד לכח של שיחה, שמתגלה ביתר שאת וביתר עז אצל נשים.

נעמוד בעזר ה' להבין את הכח בנפש שנקרא "שיחה".

ג' חלקי השיחה

בכללות ממש, כל כח וכח בכלל ושיחה בפרט מתחלק באדם לשלושה חלקים. רבותינו מחלקים את הכח לשלושה חלקים.

החלק הראשון זה הוא כאשר האדם שח שיחה של מצוה, כגון בתפילה, או באופן שהוא משוחח עם חברו על מנת להועיל לו וכדו'.

החלק השני של השיחה היא מה שהאדם שח כדי הצורך וההכרח, ועל זה אומרים רבותינו "ההכרח לא יגונה".

החלק השלישי של השיחה זוהי שיחה של מותרות, דברים שאינם של מצוה ודברים שהם אינם צורך והכרח. אלו הם א"כ נקראים דיבורים ושיחות של מותרות.

א"כ, אלו שלושת חלקי השיחה: א) שיחה של מצוה כתפילה ועזרה לזולתו וכדו'. ב) שיחה של דברים שהם כדי הצורך וההכרח, שעל זה נאמר "ההכרח לא יגונה". ג) שיחה שהאדם משוחח שיחות שהם מותרות שאין בהם לא מצוה ולא צורך.

שבין כך ובין כך הוא נמצא עם בני אדם ואז הוא מדבר דברי מותרות, ומקרים שהוא נמצא לבדו והוא מחדש סיבה למה לדבר עם זולתו.

דיבור ללא צורך

נתחיל עם המקרה הראשון. כאשר האדם נמצא בין בני אדם והוא מדבר איתם דברי מותרות, לפעמים זה נובע מצד הלכות דרך ארץ, שבני אדם מרגישים שזה לא מכובד ולא נעים ולא יפה לשבת ליד אדם אחר ולשתוק. אבל ברוב הפעמים, הסיבה שכל אחד ואחת מאיתנו מדברים הוא מחמת שכמו שיש לאדם הנאה לאכול ויש לאדם הנאה לחשוב דמיונות נעימים, גם בדיבור עצמו, מאז חטא אדם הראשון, נתחדש הנאה בעצם הדיבור עצמו.

יש לבני אדם הנאה לשוחח שיחות אין בהם לא תכלית, לא תועלת, הם לא מביאים לשום דבר, שיחה לשם שיחה. כמו שבני אדם אוכלים מאכלים ערבים, ואפי' אם אין להם שום צורך בעצם האכילה, והם יכולים לשמוע ניגונים כי זה מביא אותם לידי עונג מסוים, גם הדיבור עצמו מביא את האדם לידי הנאה מסויימת. זו סיבה אחת שבני אדם מדברים דברים בטלים כאשר הם נפגשים עם זולתם.

זו אם כן הסיבה הראשונה שהאדם מדבר: מחמת שיש לו הנאה במה שהוא מדבר דברי מותרות. שורשו מחטא אדם הראשון, אצל הנחש אומרים חז"ל (גמ' בתענית) שמתקבצים כולם אצל הנחש, ואומרים לו 'מה הנאה יש לבעל הלשון בדיבורו', אבל יש לו הנאה במה שהוא מדבר.

דיבורים הבא מתוך שעמום וריקנות

האופן השני שהאדם מדבר, זה כאשר הוא נמצא לבדו והוא מחדש קשר עם בני אדם על מנת לדבר.

שם, יש עוד סיבה עמוקה מדוע בן אדם מחדש סיבה לדבר. זה נובע מריקות פנימית, מחללות פנימית, משעמום בתוך עומק הנפש. וכאשר האדם לא מסוגל, קשה לו או צר לו להתמודד עם הריקנות הפנימית שבתוכו, עם השעמום שנובע מהריקנות, הרי שבמקום

– מצד כח הדיבור שנמסר לאדם. את הכח העליון הזה שנקרא 'מדבר', הוא משתמש ברובו לדברים שהם מותרות. והרי שהוא משפיל את עומק מעלת מדרגת האדם שנקרא "מדבר", לדברים שהם מותרות, שאין בהם צורך והם אינם מועילים. והרבה מאוד פעמים, הם גם מזיקים, הם מגיעים לידי רכילות, לשון הרע ומוציא שם רע.

הרי שראשית להתבונן, שאת עיקר מעלת האדם שנקרא 'מדבר', יתכן מאוד (וכך זה באמת אצל רוב בני האדם) שמבליים את כח הדיבור שלהם, ברובו במותרות.

ב' סיבות מדוע האדם מדבר דיבורי מותרות

נתבונן עכשיו יותר: מתי על דרך כלל האדם מדבר דיבורים של מותרות? באופן כללי, זה נחלק לשני חלקים.

אופן אחד, כאשר שני בני אדם נפגשים אחד עם השני, כגון שנוסעים ביחד ברכבת, במטוס, באוטובוס, נפגשים ברחוב וכן בכל צורה שהיא, וכאשר נפגשים בני אדם והם שוהים בצוותא ביחד, באופן טבעי הם מתחילים לדבר. זה אופן אחד של דיבורים שבני אדם מדברים דיבורים של מותרות.

אופן שני, שהאדם נמצא לבד, למשל בבית או בנסיעה או שהוא ממתין לאיזשהו מקום, ואז מכיוון שהוא נמצא לבדו הרי שהוא מתקשר לבני אדם אחרים ומדבר איתם.

אלו הם שני אופנים מתי האדם מדבר את רוב דיבורי המותרות שלו. אופן אחד כאשר הוא נפגש מעיקרא עם בני אדם, לפעמים זה עם בני ביתו ולפעמים עם אחרים במקומות חיצוניים יותר. אופן שני שהאדם מדבר דברים בטלים, זהו כאשר הוא נמצא לבדו, והוא עצמו מחדש את סיבת הדבר לדבר דברים בטלים.

זה לא רק שני מקרים. אלא מונח כאן בעומק שני שורשים מאיפה נובע עומק הסיבה שהאדם מדבר דברים בטלים, דברי מותרות.

נחדד א"כ את שני הסיבות העמוקות מדוע בני האדם מדברים הרבה מאוד דיבורים ושיחות של מותרות. כמו שהזכרנו, באופן כללי זה מתחלק לשני מקרים, מקרים

סיכום של הארבע סיבות לדיבור

אם כן, ברור, עד עכשיו חילקנו את הדיבור לארבעה חלקים: חלק ראשון – מצוה, חלק שני – צורך ממש, חלק שלישי – צורך נפשי מעבר לצורך הגופני המעשי, חלק רביעי – המותרות.

לגבי דיבורי מותרות עצמם, העמדנו בהם שתי סיבות שורשיים מדוע האדם מדבר מותרות: סיבה ראשונה – מחמת שיש הנאה בעצם הדיבור, סיבה שנייה – מחמת שהאדם ריקן הוא רוצה להסיח דעת מעצמו על ידי הדיבור.

בדרך כלל, בכל דיבור של מותרות יש את שתי הסיבות. השאלה היא, כמה מהסיבה הראשונה וכמה מסיבה השנייה. בזה הדברים חלוקים.

נתבונן, אם כן, עכשיו למעשה, בשני החלקים של הדיבור של המותרות שהוזכר: הן דיבור של המותרות, מחמת הרצון להנאה, והן דיבור של מותרות, מחמת הריקנות הפנימית והבריחה של האדם מעצמו.

דיבור לשם ההנאה – השורש לכך

הרבה מאוד מהדיבורים שנמצאים בעולם הם דיבורים לשם הנאה. אפשר לראות את זה הרבה מאוד, כשבני אדם נפגשים בשמחות, או כשנפגשים בנסיעות, או ברחוב, ויכולים לשוחח ולדבר אחד עם השני דקות, ולפעמים אפילו שעות, בלי שיש שום תוכן ושום תועלת ושום תוצאה מכל מה שהאדם דיבר באותו זמן. מאיפה עומק הדבר בנפש נובע?

צריך להבין, כל דבר בבריאה הקב"ה ברא אותה לתכלית. יש תכלית לכל הבריאה כולה. באופן טבעי, הכח של התכלית של הבריאה כולה לא גלויה בנפש של האדם בשעת לידתו, אלא התכלית שעומדת לנגד עיניו זה ההנאה של אותו רגע. מצד כך, כשהוא קטן, הוא אוהב לאכול דבר על מנת שיהיה לו הנאה לאותו רגע, הוא משחק במשחק על מנת שיהיה לו הנאה לאותו רגע. הכח הזה מוטבע עמוק עמוק בתוך נפש האדם, שרוב ככל המעשים שהוא עושה הם לא יוצאים

למלאות את עצמו בתוכן, הוא מסיח דעתו מעצמו, על ידי שהוא מדבר עם אחרים. זהו בבחינת "דאגה בלב איש ישחנה" – יסיחנה מדעתו על ידי ששיחנה לאחרים. הרי שאפילו אם אין לו דאגה גמורה אלא עצם כך שיש לו ריקנות פנימית, שעמום פנימי, חוסר סיפוק בתוך עצמו עם עצמו. הוא גורם לידי כך שהוא יצור קשר עם בני אדם, ועל ידי כן הוא מסיח דעת מהעולם הפנימי של עצמו, והוא יוצא לעולם חיצוני על ידי אותו דיבור.

א"כ, מלבד הסיבה הראשונה שהיא הנאה מעצם הדיבור, יש סיבה השנייה מדוע האדם מדבר: כאשר הוא נמצא לבדו והוא מחדש סיבת דיבור למותרות.

סיכום עד השתא

נסכם, אם כן, את הדברים. בוודאי שיש צורך נפשי לאדם לדבר דברים, אבל מעבר לאותו כמות של צורך לאדם לדבר, יש את שתי הסיבות הנוספות שהוזכר מדוע האדם מדבר.

הסיבה הראשונה זה כי יש הנאה בעצם הדיבור עצמו. הסיבה השנייה זה מה שהאדם מסיח דעת מעצמו על ידי שהוא מדבר. הדיבורים הללו פעמים רבות נמצאים באותו דיבור עצמו שניהם, גם אם הוא נפגש עם בני אדם והוא מדבר, הוא לא מדבר רק מחמת הנאה לדבר אלא גם כי משעמם לו לשבת ולשתוק וכדו'. אלו הם א"כ שתי הסיבות.

צורך נפשי לדיבור

אנחנו חוזרים ומדגישים, עוד פעם: הזכרנו בהתחלה שיש שלושה חלקים של דיבור, מצוה, צורך ומותרות. חלק מהצורך זה לא שהאדם ידבר בדיוק מה שהוא צריך, חלק מהצורך הנפשי זה לדבר גם מעט מעבר למה שהוא ממש צריך באופן המעשי. זהו מה שכתוב במשנה באבות, שהתורה נקנית ב"מיעוט שיחה", ואומר הגר"א, שצריך לדבר מעט מעבר לכדי הצורך הגופני והמעשי שלו, הרי שכל מה שדיברנו על מותרות של דיבור הוא מעבר לצורך נפשי, לדבר יותר ממה שלמעשה הוא צריך לקיום בפועל ממש.

שהם מדברים.

יש דברים שהאדם מדבר בדברים שהוא מבין רק אין שום תועלת לדיבור במה שהוא מדבר, האדם מספר "עשיתי כך אתמול, ואני מתכוון לעשות כך מחר, הבת שלי עשתה כך, התינוקת שלי התעוררה בלילה, קמתי, הלכתי, שתיתי, ישבתי", וכל הסיפורים כולם של הבריאה שאין בהם שום תכלית, אבל לפחות הוא מבין במה שהוא מדבר בעובדות שבהם הוא מספר.

אבל פעמים רבות, בני האדם מדברים שיחות שהם מביעים דיעות על הרבה מאוד דברים, ואין להם כמעט שום הבנה במה שהם מדברים! הם מתייחסים למשל איך מנהיגים את המדינה, איך מנהיגים את הכלכלה, או שהמנהל של הבית ספר או המנהלת של הסמינר צריכה לעשות כך וכך, ועוד הרבה מאוד נוסעים בענייני חינוך ובענייני כל מה שקיים בעולם, שיתכן מאוד מאוד שהם עצמם אינם מבינים כמעט כלום במה שהם מדברים. מאיפה זה נובע בעומק הנפש?

כאשר בן אדם חי את ההנאה של הרגע, הוא לא מקשר את המחשבה לדיבור. כמובן, שאם הוא לא יחשוב כלום, אז אי אפשר לדבר, אבל הוא משתמש עם מחשבה קלה מאוד, ומכוחה הוא מדבר, לכן גם הדיבור נעשה מהר מאוד, כי הוא בלי מחשבה, להרבה פעמים.

אבל יתר על כן, הדיבור הוא עם איכות מאוד ירודה, עם תוכן מאוד נמוך. ככל שהאדם יחבר את המחשבה לדיבור שלו, והוא יברר את הדיבור שלו עם המחשבה, הדיבורים לאט לאט ילכו ויצטמצמו ברוב המקרים, מחמת שהוא יצוק תוכן לתוך הדיבור. כשהוא יצוק תוכן לתוך הדיבור, הרי שאי אפשר לדבר כל כך הרבה. הדיבור צריך להיות מבוקר ומבורר מול מציאות המחשבה.

נסכם א"כ את שני החלקים שהזכרנו עכשיו. רוב דיבורי המותרות שהבני אדם מדברים חסר בהם שני חלקים. חסר בהם תכלית, וחסר בהם עומק של מחשבה. אם נתבונן, נראה את זה בקלות מאוד ברוב דיבורי המותרות שיש, הם לא מביאים לשום תכלית, ורמת המחשבה בהם היא קלושה מאוד ומועט מאוד.

ממקום של תכלית, אלא ממקום של הנאה רגעית במה שהוא עושה. בייחוד, הכח הזה מתגלה אצל כח הדיבור של האדם.

רוב רובם של בני האדם רוב הדיבורים שלהם הם דיבורים של מותרות, מחמת שהם נהנים מעצם השיחה עצמה. ככל שהאור של התכלית של נפש האדם גבוהה יותר, חזקה יותר, גלויה יותר וברורה יותר, הרי שהוא מתחיל להרגיש שהדיבורים הללו הם ריקים מתוכן, אין בהם משמעות, אין בהם תכלית. ככל שהאדם חי בעולם שיש בו פחות ביקוש לתכלית, הרי שהוא יכול לדבר ולדבר ולדבר, ולא מפריע לו שאחרי שעה של שיחה לא יצא שום תועלת ושום מעלה מכל השעה של השיחה. ויתר על כן, על דרך כלל, יצא נזקים ואיסורים.

אבל עוד פעם, הנקודה הראשונה ברורה: כל זמן שלא גלוי בנפש האדם תביעה לתכלית, אלא הוא חי מהנאה של רגע, הכח של ההנאה של רגע גורם לידי כך שהאדם מדבר ומדבר ויש לו סיפוק בעצם הדיבור ולא כואב לו שכל הדיבור כולו, כל השיחה כולה לא הגיע לשום מקום של תכלית. ככל שאור התכלית יהיה חזק יותר בנפש, הכמות של הדיבורים של האדם תלך ותצומצם יותר, ותהיה מכוונת ומדויקת יותר שיצא מזה תכלית.

הסברנו אם כן בס"ד את הנקודה הראשונה של הדיבורים לשם הנאה: ככל שאור התכלית חזקה יותר וגלויה בנפש האדם, הרי שהוא מואס ברוב הדיבורים של המותרות שאינם מביאים לשום תכלית, לא לתכלית גדולה ופעמים רבות גם לא לתכלית קטנה.

דיבורי מותרות - בלי מחשבה

כח שני שמכוחו האדם מדבר, ועל ידו אפשר לבנות את הדיבור באופן נכון: הרמב"ן כותב באגרתו הידועה "חשוב הדיבור קודם שתוציאנו מפ"ך". אם נתבונן ונראה, רוב הדיבורים של המותרות שבני האדם מדברים, כמעט ואין בהם מחשבה, יש בהם מעט מעט מאוד של מחשבה.

זה מבהיל מאוד לראות שבני האדם מדברים כל כך הרבה דיבורים בכל כך הרבה נושאים, ויתכן שהם מדברים בנושאים שאין להם כמעט שום הבנה במה

התיקון לדיבורי מותרות - להתרגל להכין צורת השיחה

ככל שהאדם ירגיל את עצמו לחפש תכלית במה שהוא מדבר וליצוק תוכן בתוך הדיבורים שהוא מדבר, הוא יקבל משמעות אחרת לכח הדיבור שלו, לכח השיחה שלו, ואז הוא יגלה פתאום עולם חדש של דיבורים עולם חדש של שיחות.

למעשה: לפני שהאדם מדבר, כשהוא יודע שהוא יפגש במקום פלוני עם אנשים, צריך להכין את עצמו, פעם אחת ביום לפחות: "על מה אני ידבר, ואיך אני ידבר דברים שיש בהם תוכן - ומה התכלית של הדיבור שאותו דיברתי". להתרגל, בהתחלה פעם אחת ביום, לדבר דיבורים מתוך מחשבה שקדמה לכך, ומתוך תכלית מה יצא מהדיבורים, לאט לאט.

כמובן, צריך להגדיל את הכמות של הדיבורים שמדברים אותם מתוך עומק של מחשבה ושמביאים לתכלית, ולהקטין את הדיבורים שמדברים אותם ממיעוט גמור של מחשבה ואינם מביאים לשום תכלית.

ראשית א"כ, שיהיה ברור לכל אדם, ששורש רוב הדיבורים של המותרות נובע מהעדר תכלית ומהעדר מחשבה. א"כ העבודה הוא, לנסות פעם אחת ביום, לדבר מתוך מחשבה יותר עמוקה ודיבור שמביא לידי תכלית. לאט לאט, האדם מברר את עצמו, ומדבר יותר בצורה הפנימית. אז הוא בעצם מגיע לשיחה של קדושה - לא לפרעה "פה-רע", אלא לשיחה של יציאת מצרים, של "מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה".

לא לדבר על הכל

יש עוד נקודה נוספת יסודית מאוד.

האדם צריך להרגיל את עצמו, שלא כל תחום שמדברים הוא חייב להביע דיעה ולהגיד מה הוא חושב. הוא צריך להתרגל ולהבין, שיש דברים שהוא מבין בהם מעט, יש דברים שהוא מבין בהם הרבה, ויש תחומים שהוא לא מבין בהם בכלל. וזה שיושבים כמה בני אדם או כמה נשים ומדברים באיזשהו עניין, אני לא חייב להביע דיעה בכל דבר ובכל עניין.

האדם צריך להתרגל שכשהוא מביע דברים, הוא צריך להביע אותם ממקום שהוא מבין את מה שהוא מדבר, וממקום שברור לו שמה שהוא מדבר, זו המציאות. ככל שהאדם מדבר ממקום יותר ברור, כמות הדיבורים שלו על דרך כלל תלך ותוקטן. ככל שהאדם מרגיל את הנפש לדבר, ובעומק אין צריך ל"הרגיל" את הנפש, כיון שזה טבע רוב בני האדם, לדבר בכל תחום ובכל עניין - אז באופן טבעי הפרץ של הדיבור הולך ונפרץ, והשיחה נופלת ל"פה-רע" - "פרעה".

א"כ, נקודה יסודית מאוד הוא, לדבר בדברים שהוא באמת מבין במה אני מדבר ואני מאמין, שמה שאני מדבר הוא נכון, ולא לדבר בכל תחום ובכל עניין ובכל דבר כמעט, על אף שההבנה שלי באותו דבר קרובה מאוד לאפס המוחלט.

אם האדם ירגיל את עצמו לחפש תכלית בדיבור, לחפש עומק של מחשבה ולדבר בדברים שאני מבין, לאט לאט הוא יגלה עולם חדש של דיבור.

זה מבהיל מאוד לראות שאצל רוב רובם של בני האדם, חלק גדול מהחיים שלהם עובר על דיבורי מותרות שאין בהם לא תכלית, ללא מחשבה, ללא הבנה וללא עומק.

אלו הם אם כן שלושת החלקים על מנת שכח הדיבור של האדם יהיה בקדושה והדיבור של האדם ירומם אותו ויעלה אותו ולא חס ושלום להיפך יוריד אותו.

סיכום חלקי התיקון לדיבורי מותרות

עד השתא בררנו את החלק הראשון של דיבורי המותרות שנובעים מרצון להנאה. נתבאר שלושת החלקים, החלק הראשון - לחפש תכלית בדיבור, החלק השני - להתבונן לחשוב ולחפש עומק בדיבור, והחלק השלישי - להתרגל לא לדבר בכל דבר ובכל עניין, כלשון חז"ל "למד לשונך לומר איני יודע", אלא לדבר רק בדברים שאני מבין בהם ואני יודע מה שאני מדבר.

תיקון לדיבור הנובע מריקנות

הזכרנו שהחלק השני של המותרות הוא מצוי אצל בני אדם שנמצאים בעצם לבד, אבל הם יוצרים קשר עם זולתם, או שהם הולכים לשם, או שהם מקשרים וכדו' בכל הצורות שיש היום בדורנו, והם יוצרים סיבה חדשה לדבר. לא רק כשהם נפגשים הם מדברים, אלא הם יוצרים סיבה חדשה לדבר. על דרך כלל, הסיבה שבני האדם יוצרים סיבה חדשה לדבר כשאין צורך זה נובע מהריקנות הפנימית מהשעמום הפנימי של הנפש.

ראשית, האדם צריך להיות מודע לכך, כשהוא מצא למשל לבדו בנסיעה, במרום מסויים ופתאום עולה במחשבתו להתקשר לפלוני ולדבר, שיעצור רגע ויחשוב: לשם מה אני מתקשר? האם באמת יש צורך לכך, או כי יש לי חשק לדבר?

אם הוא יבין שיש לו חשק לדבר, שיתבונן ויראה, האם החשק נובע מהנאה של דיבור, או כי הוא חש שעמום. אם הוא מרגיש את אותו שעמום, ראשית הוא צריך להיות מודע לעצמו, שהשעמום נובע מריקנות פנימית, והמעשה שהוא הולך לעשות עכשיו נובע מהריקנות. הוא לא מתמודד עם הריקנות – אלא בורח ממנה, על ידי שהוא יוצר קשר עם זולתו.

ראשית, צריך מודעות והבנה באיזה מצב האדם נמצא. לאחר מכן, בעזר ה', נסביר יותר את הפתרון. אבל ראשית, כאשר האדם נמצא לבד והוא מרים טלפון לפלוני הוא צריך לחשוב רגע האם יש צורך או אין צורך, ואם אין צורך, הוא צריך לברר וללבן בעצמו, אז מדוע אני מתקשר, ולהגדיר שזה נובע או מההנאה של דיבור, וברוב המקרים זה נובע בעיקר משעמום פנימי, ולהכיר את הריקנות שנמצאת בנפש.

הריקנות הזו שנמצאת בנפש, היא ריקנות כללית על כללות החיים כולם. כלומר, שלאדם אין מספיק עולם פנימי בתוך עצמו משל עצמו. אבל אנחנו לא נעסוק עכשיו בריקנות הכללית, אלא אנחנו נעסוק בריקנות הפרטית של הדיבור.

נסביר את הדברים. הרי כאשר לבן אדם שהוא נמצא למשל לבד, תשב לבד ותשתוק ולא תדבר, אז הוא

על דרך כלל יגיב ויאמר. אבל יש בן אדם תכונה טבעית שהוא צריך לדבר. הטענה הזאת שיש באדם תכונה טבעית שהוא צריך לדבר היא נכונה. ראשית, היא נכונה שהאדם צריך גם לדבר מעט דיבורים, כמו שהוזכר מקודם דברי הגר"א, לא רק דיבורים שהוא ממש צריך לצרכי הגוף, אלא גם על מנת ליצור לעצמו מרווח מסויים בנפש. אבל רוב הדיבורים של המותרות חורגים בהרבה מעבר לאותו כמות של דיבור. האם באמת הכח הזה של הדיבור נצרך לאדם או לא נצרך לאדם?

בודאי שבעומק בפנימי הכח הזה של השיחה והדיבור נצרך לאדם, השאלה רק במה הוא מדבר ועם מי הוא מדבר.

ככל שהאדם יותר חי בעולם פנימי יותר, הוא חי יותר עם עומק פנימי יותר, הוא חי יותר עם בורא עולם, אז הוא משוחח איתו הרבה מאוד. וכאשר האדם נמצא לבד, אם הוא רגיל לדבר עם רבש"ע, "כדבר איש אל רעהו" כמו שהאב מדבר עם בנו, כמו שאמא מדברת עם ביתה, כמו שבעל מדבר עם האשה והאשה עם בעלה – אז כשהוא נמצא לבד, הוא מדבר הרבה מאוד עם הרבש"ע, הן במחשבה והן הרבה פעמים גם בפה. ככל שהאדם חי עולם פנימי יותר, אז כח השיחה שלו בחלקו הגדול מופנה למה שהוא מדבר עם הרבש"ע, לכן הצורך שלו לדבר עם בני אדם הולך ומוקטן.

צריך להבין ברור, הכח והתשוקה של בני האדם לדבר היא קיימת אצל כל אדם. רק אצל רוב בני האדם מחמת שהדיבור שלהם עם הרבש"ע הוא מאוד מועט. וגם בשעת התפילה, פעמים רבות מאוד הם אינם חשים ומרגישים אותו ית', אז הם לא מרגישים דיבור עם מישהו אלא סתם אמירה בעלמא רח"ל, ולכן כח השיחה שלהם טובע את עצמו לצאת לפועל במקום אחר, ולכן הם מדברים הרבה מאוד עם בני אדם מותרות.

אבל ככל שהאדם חי עולם פנימי יותר, מקושר לעצמו יותר, מקושר לבורא עולם יותר, אז חלק גדול מכמות השיחה שלו מופנית מול הקב"ה.

מצד כך, כאשר הוא נמצא לבד, זה לא מביא אותו באופן טבעי לשעמום וריקנות ולחפש עם מי לדבר. אלא הוא

חודש ניסן כח השיחה

הלכות דרך ארץ ויש צורת חיים. אבל בין זה ובין צורת החיים שאותה אנחנו מכירים שיש כל כך הרבה דיבורים של מותרות, כל זה נובע מחמת שהרבש"ע לא נמצא במוחש בגילוי.

סיכום

נסכם אם כן את הדברים בס"ד.

חלקי הדיבור של המותרות נתחלק לשניים, חלק שהאדם מדבר מכח הנאה- הוא צריך להרגיל את עצמו לחפש תכלית בדיבור שהוא מדבר, תכלית בכלל החיים ותכלית בדיבור שהוא מדבר, לחפש תוכן ועומק במה שהוא מדבר ולדבר רק בדברים שהוא מבין ומאמין למה שהוא מדבר.

החלק השני של הדיבור שנובע משעמום בעומק הנפש- צריך לגלות עולם פנימי של דיבור עם רבש"ע. מי שמגלה עולם פנימי של דיבור עם הרבש"ע, נאמר את זה בלשון הברורה: כל החיים שלו משתנים מהקצה אל הקצה, יותר אפי' מ"גר שנתגייר וקטן שנולד". הוא אדם שיוצא מעולם של נפרדות, לעולם של חיים בצוותא עם דביקות בקב"ה.

כל אחת ואחת ירגיל את עצמו לדבר עם הרבש"ע, בפשיטות, באמיתיות, פעם יותר מעומק הלב ופעם פחות, עכ"פ להרגיל את עצמו, לדבר תמיד כסדר עם הרבש"ע. הן במחשבה, הן בדיבור בפה. כמובן, בשום שכל, ובמקומות שאפשר לעשות כך. אבל שכל צורת החיים של היהודי תהיה באופן כזה, שהוא חי עם הרבש"ע, מדבר איתו, משוחח איתו. והזיקה לשיחה מופנית למי שאמר והיה העולם.

זהו גאולת ישראל ממצריים, גאולת השיחה. נזכה בעזר ה' לשוח דברי קדושה, לספר ביציאת מצריים, להתייחס לבין אדם לחבירו בשיחה הראויה, הן בעל לאשתו, הן אשה לבעלה והן לילדים, והן לחברים ולמכירים, ולשכנים ולשכנות. אבל שעיקר הדיבור יהיה מופנה אל מי שברא את העולם בדיבורו, להתקשר אליו בשלימות, בדיבור אמיתי, קדוש, ופנימי. ■ שיחת השבוע 021

תרומה - ארון שברי לוחות תשע"ז

נמצא עם עצמו, הוא נמצא עם הרבש"ע. וכשיש לו צורך לדבר, הוא מדבר גם מעט כמובן עם בני אדם, אבל הוא מדבר הרבה מאוד עם הרבש"ע.

ככל שהאדם חי יותר פנימה אז הוא מרגיל את עצמו יותר לחשוב, ראשית, כמות הדיבורים שלו גם כן הולכת ומוקטנת, כי הוא חי הרבה יותר בעולם של מחשבה ופחות בעולם של דיבור.

לדבר עם הרבש"ע - באופן טבעי

אבל יתר על כן, צריך להבין את הנקודה היסודית מאוד. אנחנו רואים שבני אדם מדברים הרבה הרבה הרבה מאוד. הכח הדיבור הזה קיים בנפש של כל אחד מאיתנו, ואצל נשים בפרט, "ט' קבין שנטלו נשים". הכח הזה צריך להיות מופנה בעיקר לדיבורים עם הרבש"ע!

כמו ששני בני אדם שהולכים יחד הם יכולים ליסוע שעות ולדבר אחד עם השני שעות, יהודי שחי באמת עם הרבש"ע, אז הוא מדבר עם הרבש"ע הרבה מאוד במשך היום. לא רק בג' תפילות, ולא רק בזמנים שהוא מייחד לעצמו שעה להתבודדות - אלא לאורך היממה כולה באופן טבעי, יש לו שותף שהוא חי איתו, והוא מדבר איתו הרבה.

לבני אדם מסויימים, זה נראה מאוד מחודש, מאוד משונה, ואולי אפילו מוזר. כל זה מחמת שהם לא חיים בצורה חושית עם מי שאמר והיה העולם, איתו ית"ש. אבל ככל שהאדם חי ממש בפועל, בלבבו, במחשבתו, עם הרבש"ע, והוא חי ומרגיש שהוא נמצא איתו ועימו ממש, בליבו, אז הוא רגיל לדבר איתו. ואז עיקר כח השיחה מופנה למקום האמיתי.

זה עומק חודש ניסן גאולת ישראל ממצריים, כשנגאלנו מהשיחה של הקלקול, מ"פרעה", לשון "פה רע", ונכנסנו לשיחה של קדושה. בצורת חיים של יהודי אמיתי, הוא מדבר והוא מדבר הרבה, אבל רוב הדיבורים שלו זה דיבורים של תפילה, זה דיבורים של קדושה, והרבה דיבורים עם הרבש"ע.

בודאי שבעל צריך לדבר עם אשתו, והאשה צריכה לדבר עם בעלה, ושניהם צריכים לדבר עם הילדים, ויש

מהי עיקר העבודה בדורנו דור עקבתא דמשיחא

א. האם בדורנו עיקר העבודה צריכה להיות רק מתוך חיבור ואהבה ושמחה? ב. מה ההבדל הפרקטי בין עבודת ה' בגלות, לבין עבודת ה' עתה?

תשובה

א. יש מרבתינו שכתבו שלכך אמרו בשלהי סוטה שיראי ה' ימאסו, כי בעקבתא דמשיחא, העיקר אהבה. ב. חיבור לפשיטות והתמימות, שמתוכה יושג אור החכמה, חכמה מאין תמצא, ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, ועמוק עמוק מי ימצאנו.

השגה בדרך נועם ולא רק השגה בדרך של מלחמה.

עשה לך רב

לכבוד הרב. רצינו לשאול, אברך ת"ח ויש לו יד בפנימיות התורה שאינו משתייך לשום חוג ואין לו רב שהוא הולך לפי הנהגותיו ויתכן שבנושא מסוים שחולקים גדולי עולם כגון הבחירות נטיית לבו לצד אחד ובנושא אחר כגון החיסונים נטיית לבו לצד השני, האם יש בזה בעיה? שהרי בהלכה אין שום מו"צ שמשועבד לפוסק אחד בלבד, אלא לפי העניין מכריע כמו א' מהם.

האם זה אותו דבר בהנהגה, או שחייב לבחור לעצמו צד על אף שזה נוגד לנטיית לבו?

תשובה

אינו מחויב לבחור. אולם מ"מ נאמר "עשה לך רב", ומלבד הטעם והסתלק מן הספק, נצרך אף "ביטול" בנפש, וחלק מתנועת הביטול היא קבלת רב. ולשם כך נצרך מידי פעם לשאול ולקבל ולעשות למעשה אף אם חושב להיפך.

וכסדר נצרך ביטול הגאווה בפנים רחבות. כי דרך זו מחד היא עומד על דעתו, בר דעת, אולם מאידך עלולה לגאווה וטעויות, כי סומך על דעתו האישית באופן רחב.

מלבד כך נצרך בירור שהוא באמת בר דעת רחב, ולא בעל דמיונות, וז"ל.

מגורים בשכונה חרדית ומיהו חרדי

בדעתי לבחור קהילה דתית שיש בה שילוב של רמות שונות של אנשים דתיים, כדי שהבן שלי עדיין ירגיש בנוח. האם זו טעות? האם עלי פשוט לעבור לשכונה חרדית למרות שבני ככל הנראה ירגיש שהוא לא שייך?

תשובה

אין הכרח לגור בשכונה חרדית. המושג "חרדי" כמעט אינו קיים היום. כל מי שמחזיק מכשיר "חכם" אינו חרדי כלל וכלל. ולצערנו בכל שכונה "חרדית" יש רבים שמחזיקים זאת, ולכך אין כזה מושג שכונה חרדית.

ולפיכך נצרך לחפש מקום שיש קהילה טובה יותר, אם יש צורך בקהילה.

המשך בעמוד טו'

כתיב (דברים, ח, ט) ארץ אשר אבניה ברזל. ואמרו (תענית, ד, ע"א) ואמר רב אשי, כל ת"ח שאינו קשה כברזל אינו ת"ח, שנאמר וכפטיש יפצץ סלע. א"ל ר' אבא לרב אשי, אתון מהכא מתניתו לה, אנן מהכא מתנינן לה, דכתיב ארץ אשר אבניה ברזל, אל תקרי אבניה אלא בוניה. ופירש הרקאנטי (יתרו, יט, יג) ר"ל, ת"ח העוסקים בישבו של עולם ובבניינו. וכמ"ש (שבת, קיד, ע"א) מאי בנאין, אמר ר' יוחנן, אלו ת"ח שעוסקים בבניינו של עולם כל ימיהן.

והבן שמה שבכל העולם הוא בנין כפשוטו, בארץ ישראל, שאוירא דארץ ישראל מחכים, שם בנין היינו בחכמה. ועיין רבינו בחיי על אתר וז"ל, כווננו החכמים בזה על האמונה. והיינו שא"י מקום גילוי אמונת ההשגחה, כי בה כתוב, ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה. ולכן ת"ח בכלל, ובא"י בפרט, הם יסוד האמונה הנקראים חכמי העדה. עיני העדה, כי דבקים בעיני ה', ולכך דרכם להשגיח על צורך אנשי עירם ומדינתם.

והבן שבא"י שהיא בחינת ראשית, ישראל, ראש-לי, יש ב' ראשיות, א. ראשית של אמונה, ב. ראשית של חכמה. וכאשר משתלשל הארה זו לתתא מתראה בא"י אף שלמות האבנים בפועל בבחינת בחכמה יבנה בית. וכמ"ש הספורנו (דברים, ח, ז), וז"ל, ארץ אשר אבניה ברזל, שבה נמצא ריבוי אבנים קשות ובהירות יפות וטובות לבנין.

ובחינת אבנים הם נקבות, כמ"ש בלשם (חלק הביאורים, שער טנת"א, פ"ה, אות ע"א), וז"ל, ומ"ש (הרב ז"ל) ולכן נקרא אבנים נקבות, ר"ל כי כל מקום שנזכר אבן בתנ"ך נזכר בלשון נקבה, כמו האבן הזאת, והאבן הגדולה ע"פ הבאר, וכו', וכמוהו רבים. עכ"ל. והנה איתא בעץ חיים (שער מ"ט, פ"ט) ברז"ל, ר"ת בלהה רחל זלפה לאה. וזש"כ אבניה ברזל, שבא"י האבן היא בחינת אבן רוחנית הנקראת נקבה, ד' נשותיו של יעקב אבינו. ועיין חומת אנך על אתר.

ובעומק, א"י מאחד בחינת אבות ואמהות, אבן, אב-בן, ואמהות, ברז"ל כנ"ל. ועיין עץ הדעת טוב (עקב) וז"ל, ארץ אשר אבניה ברזל וכו'. אם תסרס מלת אבניה"ה יהיה בנאי"ה. גם ר"ת "אבניה ברזל ומהרריה תחצוב", אבות. גם נוטריקון ברזל הוא בלהה רחל זלפה לאה. והכוונה לספר גדולות שבח א"י, כי בזה בנאייה הבונים אותה ומקיימים בניינה הוא זכות אבות, אדם ואברהם ויצחק ויעקב, וזכות ד' אמהות, ר"ת ברז"ל, אשר כולם נקברו במערת המכפלה אשר בארץ כנען הזו.

ויקהל פקודי | ח-מ

אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה. חכם, חמ-כ, לשון חמימות. והחמימות תולדת התנועה. ועיקר שורש התנועה תחילתה בתורה, בחינת מלחמתה של תורה. לחם, ל-חם. שזו תנועה מרובה, כי המלחמה מכריחה תנועה מרובה. ובפועל זו מלחמה כפשוטו. וזה בחינת מחנה, מח-נה. "אם תחנה עלי מחנה". וכנגד אויב הבא במחנה, עושים חומה להגן, חומה, חמ-וה.

ובתוך האדם גופא יש חמימות של אש, גאווה. בחינת חמץ, כנודע. חמץ, חמ-ץ. וכן חמימות של כעס, חמה, חמ-ה. וכן חמימות במים, תאוה, חמדה, חמד, חמ-ד. והוא בחינת חם בן נח, ששימש בתיבה. ויש חמימות בממוצע ביניהם, רוח, שתולדתו מדת הרחמים, כנודע. רחם, ר-חם. כי הרחמים מולידים חמימות לדבר. והוא בחינת חמל, חמ-ל. וכן בחינת מחל, מח-ל. היפך לחם, כנ"ל. ויתר על כן, למעלה מרחמים, אור החן והחסד, בחינת מתנת חנם, חמ-ן. והיפוכו, חמימות של נטילה, חמס, חמ-ס. וכאשר מתקן הקלקול נעשה נחמה, נחם, נ-חם.

ושורש החמימות גנוז בצורת אדם שיש בו רמ"ח איברים, רמ"ח, ר-מח. והוא מדרגת אברהם, בגימט' רמ"ח, כנודע. שנאמר בו "ויחבש את חמורו". כי חמר, חמ-ר, קר לו אפילו בתקופת תמוז, כמ"ש חז"ל. ואברהם כובש קרירות זו, ומהפכה לחמימות. ויתר על כן מעלה לקודש, בחינת ח-ם, חמ-ר. ונעשה עליה מחמור, בהמה טמאה שאינה עולה למזבח, לבהמה טהורה, ויתר על כן עוקד את יצחק בנו על גבי המזבח. מזבח, חם-זב. ויצחק תיקן תפלת מנחה, חם-נה. וכן יש עליה לסולת, שתחילתו צמח, צ-מח, ונעשה קמח, ק-מח, ועולה לגבוה. בחינת מרחשת, מח-רשת.

ושלמות הארת התיקון מתגלה במשיח, משיח בן יוסף, בחינת חיים, חמ-י-י. בחינת עוד יוסף חי. ובפרטות בשם משיח הכולל, משיח, חמ-יש. ולחד מ"ד צמח שמו, צמח, צ-מח, כנ"ל. ולחד מ"ד מנחם שמו, חמ-נם. וכאשר אין מחכים לביאתו ח"ו, נעשה קרירות, בחינת מחר, מח-ר, אולם כאשר מצפים לביאתו כראוי, "בכל יום אחכה", מחכה, מח-כה, בחינת "היום" אם בקולו תשמעו, כמ"ש אליהו, זהו החמימות שמושכת ומביאה את המשיח.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אחומי, אחימלך, אחימן, אחימעץ, אחיסמך, אמתחת, האחירמי, חומה, חכמה, חלמו, חלמיש, חמאה, חמד, חמדה, חמה, חמואל, חמוטל, חמוץ, חמוץ, חמוקי, חמור, חמות, חמיטל, חמים, חמיץ, חמישי, חמל, חמס, חמץ, חמק, חמר, חמררו, חמרו, חמש, חמשה, חמת, חמאל, חרמון, חרמים, חרמש, חשמל, חשמנים, חרטמי, חתמך, ימח, ימחץ, ימשח, ירחמאל, מטחוי, מפתח, צמח, מדחפת, מחכה, מחלי, מחרשת, מבחר, מבטח, מדח, מזבח, מזח, מזרח, מחבל, מחבק, מחדל, מחבת, מחויאל, מחול, מחולל, מחולה, מחזה, מחיה, מחיר, מחית, מחלון מחלף, מחלפות, מחמד, מחמש, מחנה, מחנך, מחסה, מחצב, מחר, מחקק, מחריש, מחשבה, מחתה, מלח, מלחמה, מלקוח, מלחשים, מנחה, מנחם, מסחר, מפתח, מצח, מרחב, מרחשת, מרחקת, משיח, משחק, משלוח, משלחת, משפחה, משתחוה, מתושלח, נחמה, נחמיה, קמת, רחמה, רחמים, רמח, שמחה, תחכמי, מרוח, מחנים, מחוץ, ירחמאל, חרצמות, מנוח, מחפיר, מחונן, מויח, מתח, מספחת, חשמנה, חיים, בחיים, בחרם, מלקחים, גחם, אחשדרפנים, אחשתרנים, החכם, החלם, החרם, אחיקם, שחקים, חושים, חטים, חיים, חירם, חכם, חלום, חם, חנם, חרטם, חרם, חתם, כסלחים, לחם, מחנים, מנחם, נחום, פחם, רחבעם, רחם, תנחומים. ■

כתיב (דברים, כז, כ) הקמת לך אבנים גדולות ושדת אתם בשיד, וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת, וגו' באר היטב. ואמרו במשנה בסוטה (פ"ז, מ"ה) ואח"כ הביאו את האבנים ובנו את המזבח וסדוהו בסיד וכתבו עליו את כל דברי התורה בשבעים לשון, שנאמר באר היטב, ונטלו את האבנים ובאו ולנו במקומן. ואמרו (שם, לה, ע"ב) ת"ר, כיצד כתבו ישראל את התורה, ר' יהודה אומר, על גבי אבנים כתובה, שנאמר וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת וגו', ואח"כ סדו אותן בסיד. א"ל ר' שמעון, לדברך האיך למדו אומות של אותו הזמן תורה, א"ל בינה יתירה נתן בהם הקב"ה, ושיגרו נוטירין שלהן וקילפו את הסיד והשיאוה, ועל דבר זה נחתם גזר דינם לבאר שחת, שהיה להם ללמד ולא למדו. ר"ש אומר, ע"ג סיד כתובה, וכתבו להן למטה למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות ככל וגו', הא למדת שאם היו חוזרין בתשובה היו מקבלין אותן. ועיין חידושי הגר"ז על אתר.

ועיין רמב"ן על אתר, וז"ל, אמר ר"א בשם הגאון שכתבו עליהם מנין המצות כמו הכתובות בהלכות גדולות כעין אזהרות, וטעם "באר היטב", הכתיבה. ורבותינו אמרו (סוטה, לב, ע"א) בשבעים לשון. ומצינו בספר תאגי, שהייתה כל התורה כתובה בהן מבראשית עד לעיני כל ישראל בתאגיה וזיוניה, ומשם נעתקו התאגין בכל התורה. ויתכן שהיו האבנים גדולות מאד, או שהיה ממעשה ניסים. ועיין רלב"ג (יהושע, ח, לא). ועיין הכתב והקבלה על אתר, וז"ל, מלת כל פה, עניינו כמו כלל הכולל פרטים רבים, כמו זוכרתם את כל מצות ה', עי"ש.

והבן שיש מדרגת תורה של איש ישראל, והוא צווה על לימוד התורה. ויש מדרגה פחותה מכך, בחינת נשים, בינה יתירה ניתנה לאשה (כמ"ש בנדה, מה, ע"א), וזהו מה שמבינה מעצמה. והוא שורש לאוה"ע בתורה לשיטת ר"י, שאמר בינה יתירה (מעין אשה) נתן בהם הקב"ה וכו'.

אולם יתר על כן, כל חיבורם ללימוד התורה אינו אלא מכח אבנים בלבד, לעומת בני"ש שקבלו תורה מפומיה דקב"ה ומשה, ולוחות אבנים כתב ידו של הקב"ה כביכול. אולם אצל אוה"ע, השגתם ע"י אבנים, והם אבני מזבח, שבהם יש גם אחיזה לאוה"ע, כמ"ש מקבלים נדרים ונדבות מן העכו"ם. אולם עיין תוס' שם שכתבו, אבל בירושלמי תני, על אבני המלון כתבוהו. ובחינת מלון בחינת ביהמ"ק שנקרא "בית מלוני". והיינו שיש שייכות לעכו"ם גם בכללות ביהמ"ק. שכשבה שלמה הבית הביא מאוה"ע חלק מחומרי הבנין. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א

צריך סיבה למה לפעול, ובדקות, גם קבלת עול, אם אינה נעשית מטבע הנשמה - א"כ היא נובעת מסיבה יותר חיצונית. אבל מכל מקום, שתי שורשי התנועות שמתגלים בנפשו של האדם הם, תנועה של "לשמה" ותנועה של "שלא לשמה". התנועה של 'לשמה' כמו שהוזכר, המעמקים שלה היא עצם טבע הנשמה, אבל ה"שלא לשמה" בנפשו של האדם, הוא פועל בדבר שזה לא טבעו, והוא צריך סיבה למה לפעול את הדבר, או שהסיבה היא הסיבה העליונה שהיא הנקראת "קבלת עול מלכות שמים", שזה הממוצע בין "לשמה" ל"שלא לשמה", והסיבה התחתונה בנפשו של האדם היא, שהוא עושה זאת באופן של תענוג, האדם מקבל תענוג, וזה מה שמניע אותו לפעול.

מדרגת מצוות - קבלת עול. מדרגת תורה -
'והערב נא' ולפי"ז, בצורה ברורה, "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה", יש הבדל יסודי בין מדרגת תורה למדרגת מצוות [-שזה כמובן, אחד מההבדלים], במצוות הרי, כסדר אומרים חז"ל בש"ס "מצוות לאו ליהנות ניתנו", לעומת זאת במדרגת התורה, מטבע הברכה שאנחנו אומרים בכל יום "והערב נא ה' אלקינו את דברי תורתך בפינו", כלומר, צורת הדבר היא באופן כזה שהאדם כשהוא עוסק בדברי תורה, הוא צריך להקדים קודם לכן ברכה, כלשון חז"ל כידוע על התביעה שהיתה - "שלא ברכו בתורה תחילה", הסדר הוא, ברכה קודם, והברכה גונזת בקרבה את הטעם בדברי תורה, שיהיה באופן של "והערב נא ה' אלקינו את דברי תורתך בפינו".

העסק במצוות שלא לשמה - רק מכח ה'שלא לשמה' של אור התורה ולפי"ז בהבנה ברורה, בהקבלה למה שהוזכר, כח המצוות שהאדם עוסק בהם, זה מדין 'קבלת עול מלכות שמים', לעומת זאת עסק התורה שהאדם עוסק בו, יסוד ה"מתוך

יעקב אבינו שמיטתו שלימה - כח התענוג מהטעם באופן הנקי יעקב אבינו שהוזכר, ש"מיטתו שלימה", כלומר, אין לו טעם של מציאות הקלקול, עיקר מציאות הטעם, זהו ההבחנה של תענוג, התענוג הוא ההתגלות בנפש. שכאשר האדם טועם דבר והוא נכנס לפנימיותו של הטעם, הוא מתענג מן הטעם. הטעם, זה החוש, והקבלה שהוא מקבל מהדבר, זה התענוג. וכאשר האדם טועם דבר והוא מתענג ממנו, כאשר מתגלה הצד דקלקול, חס ושלום, הוא פגם של אות ברית קודש, מקום התענוג, זה מקום הנפילה. אבל אצל יעקב אבינו שמיטתו שלימה, "שלא ראה קרי מימיו", כלומר - הוא לא טעם טעם של תענוג דקלקול, ולכן נאמר בו מדרגת שבת קודש "והאכלתיך נחלת יעקב אביך" "נחלה בלי מיצרים", אור דלעת"ל, "אז [=לעתיד לבוא] תתענג על ה'", כלומר, מציאותו של יעקב אבינו, שכח הטעם שמכחו האדם יונק את הפנימיות שהוא מציאות התענוג, הוא עומד ככח נקי, ככח מבורר, ככח שמציאותו הוא שאין בו טעם דקלקול, כי יעקב אבינו מחליף את הבכורה עם עשיו, עשיו אומר "הלעיטני נא מן האדום האדום הזה", הוא - נותן לעשיו את כח הטעם, את כח התענוג של קלקול, והוא משאיר לעצמו את מציאות הברור של כח התענוג, שהוא נעשה באופן של נקיות, ובזה יש שורש לכל שורשי ההטיות שנמצאים באדם, שיסודם, מהותם, אינו אלא מציאות של קלקול.

כח ה'לשמה' וה'שלא לשמה' בנפשו של אדם ולפי"ז, שורשי קומת הדבר, יש שתי כוחות יסודיים בנפשו של האדם, שאותם סידרו חז"ל, והם הנקראים "לשמה" ו"שלא לשמה", "לשמה" יסודו הוא בצורת העבודה - קבלת עול, "שלא לשמה" יסודו קבלת תענוג.

ובעומק יותר, ה"לשמה", זה תנועת טבעה של הנשמה, התיבה נשמה קרובה לאותיות לשמה, "שלא לשמה", זה המקום התחתון יותר, שהאדם

שהאדם מתערב עם הדבר, בקלקול זה נקרא 'ערב-רב', זה תערובת דקלקול. בקדושה זה עריבות, מתיקות התורה, "והערב נא".

למעלה מכך, יש מציאות של עונג, וההגדרה הבהירה, לשון הגמרא הידועה בקידושין על הפסוק "כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה", "קודם שעמל אדם בתורה, היא נקראת על שמו של הקב"ה, "כי אם בתורת ה' חפצו", וכיון שעמל בה נקראת על שמו, זה נקרא 'והערב נא', מהי ההגדרה של 'והערב נא', שזה לשון של תערובת כמו שהוזכר, איך האדם מתערב עם הדברי תורה - "כיון שעמל בה נקראת על שמו", שאז הוא מעורב באותו דבר, קודם שהוא עמל בה, היא נקראת "תורת ה'", שזה תורה שנמצאת מעליו, אז יסודה הוא עוד פעם קבלת עול, אבל "כיון שעמל בה", והיא הופכת להיות "תורתו", "תורתך בתוך מעי", מעורבת בתוכו, כשהיא מעורבת בתוכו, התערובת הזו, היא היא גופא יוצרת את מציאות ה"והערב נא", וה"והערב נא" הזה בעומק, נאמר על "מתוך שלא לשמה בא לשמה", "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה", זה עומק מטבע הברכה.

שתי מדרגות ה'שלא לשמה', ומדרגת ה'לשמה'
כשאנחנו מברכים בברכת התורה מעיקרא, "אשר קדשנו במצוותיו וציונו לעסוק בדברי תורה", זה מדרגת ה"לשמה".

"והערב נא ה' אלקינו את דברי תורתך כו' [שזה ה"שלא לשמה"] ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו וכו' יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה", זה הסדר, "מתוך שלא לשמה בא לשמה", זה סדר מדרגת הברכה, "והערב נא", "שלא לשמה", אבל מתוך זה, מגיעים למדרגת ה"לשמה". זה המדרגה של עסק התורה כאן בעולם. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך

סדרת בלבביפדיה עבודת ה'.

שלא לשמה בא לשמה" שבו, זה מכח "והערב נא..". ולפי"ז, דקדוק בדברי חז"ל - "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה", אז אם קוראים את דברי חז"ל כפשוטו - "לעולם יעסוק אדם בתורה", דבר אחד, "ובמצוות", דבר שני, ועל שניהם נאמר שהוא יעסוק בהם שלא לשמה ומתוך שלא לשמה בא לשמה, אבל בהגדרה יותר מדוקדקת, מה שכתוב כאן בדברי חז"ל הוא בפנים אחרות, "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה" - אי אפשר לעסוק במצוות שלא לשמה אלא "יעסוק בתורה", ומכח אור התורה של 'והערב נא', הוא יכול לעסוק גם במצוות "שלא לשמה", ועל ידי כן מתגלה "שמתוך שלא לשמה בא לשמה", כי אם הוא יעסוק במצוות כשלעצמם "שלא לשמה", אז הוא יגיע למקום שורש המצוה הראשונה שנצטווה בה אדם הראשון, "מכל עץ הגן אכל תאכל ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו", ושם הוא פעל מכח קבלת התענוג, ושם נעשה בעצם, עומק נקודת הקלקול, ולכן אי אפשר להתנהג באופן שפועלים במצוות "שלא לשמה" מצד עצמם, רק כשהצורה היא "יעסוק בתורה - ובמצוות שלא לשמה", מתוך 'תורה ומצוות', אז ה"שלא לשמה" שבתורה יכול גם להעלות את ה"שלא לשמה" שבמצוות, אבל מצוות כשלעצמם, מה יסודם - לקבל עליו עול מלכות שמים. ומכח אור התורה של "והערב נא", נעשה מציאות של דבר שהאדם עוסק במצוות, ומכח אור התורה מאיר הכח של ה"שלא לשמה" שהוא פועל במצוות, אבל המצוות ביסודם, מה מהות צורת העבודה, לקבל עליו עול מלכות שמים.

ההבדל בין עריבות לתענוג בעסק התורה וביתר בירור, יש מדרגת תענוג ויש מדרגה של עריבות שזהו מטבע הלשון "והערב נא", ויש ביניהם הבדל עצום, ולפי"ז, סדר עבודת האדם.

כל עריבות הרי נקרא עריבות מהלשון של תערובת,

ושמואל, חד תני אידיהן, וחד תני עידיהן. והיינו שאיד עצמו הוא עדות, עדות אותיות דעת. כח הדעת הוא כח העדות.

ועוד. איד, ר"ת אל דעות ה'.

חסד כתיב (בראשית, ב, ז) ואיד יעלה מן הארץ. מים - חסד. ואמרו (ירושלמי, תענית, פ"ג, דף סו) ה' שמות נקראו לו, איד, עב, ענן, נשיא, חזיז.

ועוד. איד - א - יד. יד ראשונה, ימין, מיומנת, מקור שפע המים, יד ימין. ועיין מעשה ה' (מעשי תורה, פט"ו, ד"ה גם) לדעתי שענן (עמוד הענן) והאיד העולה מן הארץ הכל דבר אחד.

ועוד. עיין ספר חסידים (קצב) למה לא נתגלו בתורה שמות המלאכים, פן יעשום אלוהות. שהרי יום אחד בשנה עושין יום איד לשם מיכאל ומתפארין עליו דברי שקר, ולעת"ל מקטרג עליהם, וכתיב ביום ההוא יעמוד מיכאל שרכם. ומיכאל לימין, ויום אידם ביום זה פסולת מים של אברהם, ישמעאל.

גבורה בלשון הראשונים ספירת גבורה נקראת פחד. וכתיב (איוב, לא, כג) כי פחד אלי איד אל.

ועוד. ואיד יעלה מן הארץ. ובירושלמי (שבת, פ"ב, דף ה') אדה"ר דמו של עולם, דכתיב ואיד יעלה מן הארץ. דם, גבורה שבחסד. ובדקות עצם עליית האד, הוא גבורה. ועיין ספורנו (כוונות התורה, ד"ה ובכן) הכפרה בדם וכו', שהנושא לכח החיוני הוא האיד הדק הנמצא בדם.

ועוד. איתא (ילק"ש, ירמיה, רפ"ז, ד"ה עושה) אד, שהוא מפקיע לבעלי זרעות. יד החזקה, שמאל, גבורה.

ועוד. אבן עזרא (תהלים, קמח, ח, ד"ה אש) קיטור, והוא האיד העולה כדמות עשן שהוא חם. וכן כתב בפירוש הקצר (וארא, ט, ח, ד"ה פיח) פיח הכבשן, העולה למעלה, והוא האיד שיתחבר, ויהיה שחור. וכן כתב שם (י, כא, ד"ה ויהי) וימש חשך, שיהיה איד עב שיוכל האדם להמיש אותו. ועיין רד"ק (ירמיה, י, יג, ד"ה ויוצא) האחד לח והוא נקרא איד, וממנו המטר. והאחד יבש וממנו יהיה הרוח, והוא הנקרא קיטור. והוא בחינת קטורת. עיין ספורנו (כוונות התורה, ד"ה ואחר) ואחר הקטורת האיד הדק מן העולה.

ועוד. איתא בפסקיתא זוטרתא (בשלח, יד, ט) לפני בעל צפון, צפן להם הקב"ה יום אידם, שנאמר כל חשך טמון לצפוניו.

תפארת איתא באוצר המדרשים (ביום השמיני) אומות העולם, אתה נותן להם יום אידם, הם אוכלין ושותין ופוחזין ונכנסין בתרטיות ובתי קרקסאות ומכעיסין אותך. אבל ישראל אתה נותן להם ימים טובים, ואוכלים ושותין ושמחין ונכנסין לביכ"ס ומרביין תפלות וכו'. וזהו בחינת ישראל אשר בך

כתר כתיב (משלי, כד, כב) כי פתאם יקום אידם. כי הארת הכתר מקיף רחוק, וכאשר בא, בא בבת אחת, ולא בסדר הדרגה של מקיפי צל"ם, כנודע. זהו פתאום. ומצד התיקון הארת כתר, הארת משיח, פתאום יבוא האדון אל היכלו, היפך איד, אדון. וזהו גופא שהארת אדון של ישראל נהפכת לאיד של עכו"ם. והיפך מדרגת פתאום הוא מ"ש בספרי (האזינו, שכ"ה, ד"ה כי קרוב) אמר רבי יוסי, אם מי שנאמר בהם כי קרוב יום אידם, הרי פורענויות ממשמשות == ובאות.

חכמה ניקודו פתח, בחינת פתחה פיה בחכמה כנודע. ועיין ר' מתתיה היצהרי (אבות, ה, ו) כי הארץ שנבקעה (פתחה פיה) בלא סיבה ובלעה את הרשעים, ומיד קפצה פיה (ע"י כתר, בחינת קמץ). הטבע יעשה זה לאורך זמנים באמצעות התילד איד קטורי ונכנס בבטן הארץ וירעישנה ברצותו לצאת, ויקרה במקום מהמקומות בקיעה ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ישימם בפי בקעה, ותסתם. וכאשר נעשה נס מופשט אינו נעשה ע"י הלבשה גשמית ואין צריך איד.

בינה מקום שמחה, ובקלקול שמח לאיד. כגון (תנחומא, בא, ז) עד בכור השבי, השבויים לקו לפי שהיו שמחים לאיד. וכן אמרו (משנת רבי אליעזר, פ"ד), לא נענשו יושבי צור אלא על שמחה לאיד, וכו'. לא נענשו עמון, ולא נענשו יהודה ובנימין אלא על שמחה לאיד.

ועוד. בינה, לב. ואמרו בירושלמי (תענית, פ"ב, ה"א) למה נקרא שמו איד, לפי שהבריות משברים לבם כדי שיתן להם מטר (עיין בעה"ט, בראשית, ב, ו, ד"ה ואיד). וכאשר נופל ח"ו השמחה לקלקול אמרו (יבמות, סג, ע"ב) קא מחטטי שכבי, מפני ששמחים ביום אידם. ועי"ז דבקים בשבר שבאיד, וק"ו על המת, שגופו נשבר ומחטטים בשבר שבו.

ועוד. בינה, לב. ואיתא בבאר מים חיים (בראשית, ב, ו) כי קרוב יום אידם וגו', כי המשבר ומכניע תאות לבבו וכו' לה' עליון, זה גורם להוריד על הארץ מטר השמים, שהוא מיתוק הדין ברחמים. והבן שזהו בחינת לב נשבר. אד לב, שברון לב.

דעת האדם נקרא בר דעת. כי פנימיות ז"א, מ"ה, אדם, בתוכו גנוז הדעת. ובשעה שישן מסתלק הדעת, ונכנס למדמה. ועיין ספר תיקון המידות (ח"ב, ש"ד, ד"ה החריצות) מפלת העצלה תרדמה, כי האיד אשר הוא מתפשט מנקבי הגוף בתנועת החריצות, כשתנוח ואינה מתפשטת אותו, יעלה אל המח לידי נומה תדירה. וידוע שבשינה עשני האכילה עולים לראש. והבן שסילוק הדעת, שינה, הוא שליטת איד, תחתון. וזמן השינה אחד מששים שבמות, איד, שבירה.

ועוד אמרו (ריש ע"ז, ב, ע"א) לפני אידיהן של עכו"ם, ובגמ' רב

אתפאר, תפארת.

ועוד. עיין גור אריה (האיזנו, לב, לה, ד"ה כשארצה) כי קרוב יום אידם, כשתתום זכות אבות, וכו', אז מוכן הוא ומזומן לפניו להביא ע"י הרבה שלוחים. וכללות זכות אבות ע"י יעקב, ת"ת, כי הוא חזקה לאבות, ג"פ.

נצח עיין ספר חסידים (תקל) לפי ששמח באיד חבירו, לכן יסורים או פורעניות או דקדוקי עניות באים עליו. והבן שנה"י, רגליה יורדות מות, ושם עיקר היסורים. ובפרטות, ממנו של אדם מעמידו על רגליו, ואזי סובל מדקדוקי עניות.

הוד במקום להודות לחבירו, שמח לאידו. וכן יתכן באופן אחר, במקום לשמוח בהוד של חבירו, שמח לאידו. הוד - איד, גימט' שווה, ט"ו. ועוד אסרו בריש ע"ז לתת לו ג' ימים קודם אידיהן שמא יודה לע"ז.

ועוד. עיין אברבנאל (האיזנו, לב, ד"ה הלא) פירשו המפרשים, כי מעת שיתחיל רגלם להתמוטט לא יתאחר יום אידם. ונו"ה הם רגלים, וכאשר מתחיל רגלם להתמוטט אף יסוד שממנו יוצא טיפה שהיא בחינת אד, ביחס למקורה אף היא מסרחת.

ומצד התיקון. איתא בשארית ישראל (שער ההתקשרות, ליקוטים, ד"ה כי קרוב) כי כאשר קרוב יום אידם, שהיא בקצה האחרון ממש, ומרגיש בנפשו גודל ריחוקו מזה בתכלית קצה האחרון, ועי"ז בא לתכלית השפלות, והיא בחינת ט' באב (אב כנגד הוד כנודע) אז וחש עתידות למו, בחינת לעתיד, בחינת משיח, כי בט' באב נולד משיח. חש - משיח.

יסוד נסיון של יוסף. כתב רש"י (וישב, לט, יא) ויהי כהיום הזה, יום צחוק יום איד שלהם שהלכו כולם לבית ע"ז, ושם נעשה קלקול של ויפוזו מבין זרועי ידיו, יצאו י' טיפין. אד-י. ויציאתם מן הידים שעלו מן יסוד ליד, הוא בחינת אד.

ועוד. יסוד, שלום. ואמרו (כלה רבתי, פ"ג, ה"א) שואלין בשלומן ואפילו ביום אידם, מפני דרכי שלום. והבן איד לשון שבר, כנ"ל. והיפוכו שלום, שלם.

ועוד. אלף שישי כנגד יסוד. ועיין אלשיך (האיזנו, לב, ד"ה ואמר) כי קרוב יום אידם, והוא אלף השישי שהוא יומו של הקב"ה אלף שנים.

מלכות ארץ, מלכות. וכתוב ואד יעלה מן הארץ. ואמרו (ב"ר, יג, ד"ה ואד) כך היתה הארץ שותה מתחילה, ואיד יעלה מן הארץ והשקה וגו', וחזר בו הקב"ה שלא תהא הארץ שותה אלא מלמעלה.

ואמרו בע"ז (א, ג) ואלו ימי אידיהן קרסטים, יום שתפסה בו

רומי מלכות. גינוסיא, יום שמעמידין בו מלך. יום הלידה, יום שנולד בו מלך. וכן יום שמחת חתונת בנו, שחתן דומה למלך. ועולה לגדולה, בחינת איד שעולה.

ועוד. נר בחינת מלכות. ואמרו (שבת, כט, ע"ב) המכבה את הנר, בשבת, מפני גוים, כגון פרסיים שיש להם יום איד, שאין מניחין נר אלא בבית ע"ז שלהם. וע"ז כתיב (איוב, כא, יז) כמה נר רשעים ידעך, ויבא עלימו אידם.

ועוד. שם אדנ-י. איד-ן.

נפש עיין מלבי"ם (איוב, לא, כג) שפחדתי מפני יראת העונש שלא יביא עלי איד ושבר בעבור זה. וכן כתב בספר העיקרים (מאמר ג, פל"ב) כי פחד אלי איד, לרמוז אל יראת העונש. וכן במגן אבות לרשב"ץ (אבות, פ"א, מ"ג).

ועוד. עיין שם משמואל (נח, תרע"ב) שחיבור הנפש שהיא מן העליונים עם הגוף שהוא מהתחתונים הוא ע"י אמצעות הדם. ושורש דבריו הוא בעץ חיים (פ"א משער אבי"ע) והנפש היא נשואה באיד הדם. ועיין ספורנו (פרשת אחרי מות). ועוד שם (בשם משמואל, תרומה, תרע"ב) איד הדם נתלה בדם, והנפש הצומחת באיד הדם, והחיונית בצומחת.

רוח עיין ספורנו (אחרי מות, יז, ז, ד"ה חקת) ואין במורכבים אצלנו יותר דק מאותו איד הדם אשר ממנו יתהווה רוח נושא לכח החיוני. והבן שזה רוח של נפש בהמית, שהרי יש נפש דוממת, נפש צומחת, נפש חיונית, ונפש מדברת. וזהו נפש בהמית הנקראת רוח חיים שלהם.

נשמה עיין שם משמואל (ויקרא, תרע"ב) שאין הנשמה נהנית מהמזון אלא ע"י המזון נתהווה איד הדם, ואיד הדם נושא לנפש החיונית, ונפש החיונית נושא לנפש השכלית. ובערך הזה היו הקורבנות שהם נקראים לחמי. והבן שזהו סוד זריקת הדם, איד של הדם, שע"י ניזונת הנשמה.

חיה עיין אבן עזרא (בראשית, פ"ב, פ"י, ד"ה אד) אד בלא יו"ד. אולי מעט הפרש יש בינו ובין כי קרוב יום אידם. והבן חיה, חכמה, אות י"ד. אד גימט' ה', איד, גימט' י-ה. יו"ד, י - יו"ד צורת ה' כנודע. וזהו איד דתיקון, לשון שמחה שיש הארת חיה.

יחידה היחידה היא כערך אד ביחס אליו ית"ש, ולכך בטלה ונכללת בו.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון

ביטחון - יחוס הכוח הפועל לקב"ה שהוא הכוח היחיד שאין לא מתנגדים

התפיסה ההפוכה לביטחון עצמי, היא תפיסת ביטחון האמת. כלומר, בכל פעולה שאדם פועל הוא צריך לזהות שזהו כוחו של הקב"ה שפועל מתוכו, ואין זה מכוחו העצמי. ככל שתפיסה זו תהיה יותר עמוקה, ברורה, זכה ואמיתית ממילא כיוון שהכוח הפועל הוא כוחו של הכל יכול שאין לו כל התנגדות, על כן ודאי שהביטחון שתצלח דרכו הוא ביטחון אמת!

על פי דברינו אלא אפשר לפרש את הפסוק - 'ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו' כך: כיוון שפעולתם של ישראל הינה מתוך התפיסה הפנימית - 'ה' אלוקיו עמו', שהקב"ה הוא הפועל מתוכם. לכן ודאי שביטחונם שפעולותיהם תצלחנה בבחינת - 'ותרועת מלך בו', הוא ביטחון אמת!

וכן לבאר את מאמר חז"ל במשנה - 'והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה? אלא לומר לך: כל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שב-שמים, היו מתגברים, ואם לאו היו נופלין' כך: אם ישראל סבורים שהם חזקים מאויביהם, והם מיחסים את כוח הביטחון בנצחון המלחמה לעצמם בבחינת 'כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה' - 'היו נופלין'. אולם כאשר 'משעבדין לבם לאביהם שבשמים', הם מיחסים את הביטחון בהצ' לחת המלחמה לקב"ה לבדו, לפיכך - 'מיד הם נוצחים'.

זהו עומק ההבנה בפסוק - 'נצח ישראל לא ישקר'. המ-שמעות הפשוטה שנצחונם של ישראל מובטח, ולא יתכן שהם ינוצחו באופן מוחלט. אלא ישראל הם כוח שלא ניתן להתנגד אליו, ולבסוף לעולם יד ישראל תהיה על העליונה ותנצח. בעוד שאומות העולם באים למלחמה מתוך 'ביטחון עצמי', הם שמים ביטחונם בכוחו של בשר ודם, הם נגשים למערכה מתוך תפיסה אנו החזקים וישראל החלשים, אנו רבים וישראל מעטים. זוהי גניבה של כוח הביטחון, הם בוטחים בכוחם העצמי.

לעומתם ישראל נגשים למלחמה ושם שמים שגור בפיהם, הם מיחדים שם שמים ערב ובוקר באמירת 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד', הם מיחסים את כל הכוחות להקב"ה בלבד. ישראל קרבים אל המלחמה בבחינת - 'ה' אלוקיו

עמו', הם נלחמים בתפיסה ש-'ה' ילחם לכם', הם 'מש' עבדים את לבם לאביהם שבשמים'. ואם כן, הם נלחמים מתוך כוח שאין אליו שום התנגדות, ממילא 'נצח ישראל לא ישקר', האומות בטלות וישראל נוצחים.

הגישה העמוקה לגלות ולכונן כוח של ביטחון אמת באדם, היא ההתעסקות עם שורש עצם כוח הביטחון שבנפש. בגישה זו העבודה מתרכזת בבנין ההכרה שבכל פעולה שאדם פועל - הכוח האמיתי הפועל בתוכו הוא כוחו של הקב"ה ית"ש. תחילה הכרה בדעת, ולאחר מכן העמקת ההכרה עד לתפיסה חושית ברורה. עד כמה שאין לאדם הכרה כזו בנפשו, אלא הוא סבור וחש שהוא פועל מכוחו שלו עצמו, הרי שהוא חשוף להתנגדויות.

ההתנגדות לפי העניין והמקום, פעמים שהיא נראית רחוקה, ופעמים שהיא קרובה בבחינת 'כבשה בין שבעים זאבים'. ממילא אין שום ערובה וביטחון להצלחת פעולתו. לעומת זאת, אם אדם מכיר הכרה עמוקה בנפשו כי הכוח הפועל בו הוא כוחו של בורא העולם ית"ש, שזהו כוח שאין לא התנגדות כלל. ממילא כיוון שאין מי שיוכל להתנגד לפעו-לתו, שייך לבטוח ביטחון אמת.

אדם שיושב ובוטח בקב"ה שישלח לו פרנסתו עד אליו או שיעזור לו להצליח להפיק את רצונו לפועל אינו מתעסק ישירות עם שורש כוח הביטחון שבנפש, אלא רק עם תו-לדותיו ופירותיו. הנגיעה בעצם כוח הביטחון הוא ההכרה הברורה שהכוח הפועל בו הוא אינו כוחו שלו אלא כוחו של השי"ת.

בנין הכרה זו נכון לכל פעולה שאדם נגש לפועל, ודאי שב-פעולות המורכבות שהסיכון להיכשל בהם גבוה, אך גם בפעולות הקלות והפשוטות ביותר שלכאורה אין שום חשש לעיכוב. כי הוא עשה עושה ויעשה לכל המעשים, בין הג-דולים ובין הקטנים, כל המעשים כולם!

ביחס לדוגמא בהגשת היד להרמת ספל השתיה, גם אל פעולה קלה ופשוטה כעין זו, צריך לגשת מתוך הכרת חוש שהכוח הפועל כאן הוא כוחו של הקב"ה. כי אילו האדם סבור שכוחו העצמי הוא זה שמרים את הספל, אזי הרבה שלוחים יש למקום לבטל את האדם. אבל אם השי"ת הוא זה שמניע את היד, הרי זו יד גבורתו של הקב"ה, ודאי שאין מי שיוכל להתנגד אליה.

בטחון עליונה

ב' שיטות בהגדרת מהות הביטחון

בפרק הקודם הגדרנו כי שורש הביטחון הוא כניסה למה־לך חיים שאין בו התנגדויות. בפרקים הבאים נעסוק בס"ד בתולדות המעשיות הנובעות מתפיסת חיים זו. בכל עת שמ־תעוררת במודעות האדם תובנה ותחושה כי חסר לו דבר מה, כגון שהוא זקוק לשפע כלשהו: הן שפע גשמי והן שפע רוחני. או שהוא מתוודע לכך שהתחדש אצלו צורך גופני או צורך נפשי מסוים. וכן פעמים שהוא ניגש לפעול פעולה מסוימת, ישנן לפניו מספר דרכים בהן ניתן לבצעה והוא מסתפק באלו מהדרכים לבחור. ועוד כהנה וכהנה דוגמאות לרוב שכל אחד יכול לפרוט בעצמו. כל הרגשת חסר או צורך או ספק מוליד בנפש תחושות צער ומועקה ברמות שונות יחסית לגודל החסר והרצון להשלמתו. פעמים המועקה בקושי מורגשת, אך פע־מים שהיא גורמת לרמת סבל גבוהה ומכבידה, שאף עלולה לשבש את יכולת הנפש להמשיך ולהתנהל באיזון ויציבות.

הדרך להתמודד במצבים הללו עם מועקות, קשיים נפשיים וספקות בדרכי הפעולה היא מכוח שימוש מעשי בכוחות האמונה וביטחון שבנפש. בכללות קיימות שתי שיטות עיק־ריות בדעות רבותינו הראשונים והאחרונים מהי מהות הביטחון שאדם אמור להחיל ולהשתמש למעשה במצבים אלו ובפעו־לותיו.

מהות ביטחון יסודית - לבטוח שרק מה שנגזר הוא שיהיה. כלומר, בכל אחד מהמצבים הנ"ל האדם מתחזק באמונה ובביטחון שאם הדבר אליו הוא נזקק אכן נצרך לו לטובתו, ודאי שהקב"ה גזר כי אותו השפע יגיע אליו, וגזרתו תתקיים. ולהפך, במידה והדבר אינו לטובתו של האדם, ודאי שבורא העולם לא ישלח דבר שהוא לרעת הנברא. מהות ביטחון עליונה - לבטוח בוודאות שחסרונו יתמלא ורצונו יתממש. זוהי הגדרה שמכוחו של הביטחון האדם זוכה לקבל השלמה לכל חסרונותיו להם הוא נצרך, ולמשוך את כל ההשפעות בהן הוא חפץ.

נקדים במספר הערות והבהרות ביחס להגדרות הללו:

א. אמנם כינינו את השיטות בשמות: האחת 'יסודית' והש־נית 'עליונה', ולכאורה משמע כי הביטחון העליון הוא במדרגה עליונה יחסית לביטחון היסודי. אך כטבעם של דברי תורה - כידוע ללומדיה - הדברים עשויים להתהפך, ואף שבהבחנות מסוימות העליונה היא אכן עליונה יחסית ליסודית, אך בהב־חנות אחרות סדר המדרגות מתהפך, והביטחון היסודי עדיף על גישת הביטחון העליונה. אכן זוהי אחת מהסוגיות העמוקות שדנים בהם רבותינו בנושא הביטחון - מי משתי השיטות הללו

עליונה ביחס לאחרת, והאם התחתונה מביניהם יש בה פגם או ששני מהלכי הביטחון הללו הן מעלה.

ב. ביחס לשיטת הביטחון העליונה עולים מספר תהיות: ראשית, ישנן דעות חלוקות האם בכוחו של ביטחון זה למשוך כל שפע בו יחפוץ הבוטח (לכאורה אף שפע שלא נגזר עליו מלכתחילה) או רק מה שנגזר אפשר למשוך. תהיות נוספות שעולות ביחס לשיטה זו: לשם מה צריך כזה סוג של ביטחון? והאם ראוי להשתמש בכזה כוח, שהרי זו מעין בחינה של גני־בת כוח עליון? שני הפרקים הבאים יעסקו בהבנה מעמיקה של ב' שיטות אלו. נעמוד על יחס סדר המדרגות ביניהם. גם על השאלות והתהיות ננסה לתת מענה והסבר מספק.

שימוש בכוח הביטחון על מנת למשוך ולקבל השפעות

הגדרת הביטחון היסודי פשוטה וברורה, גם ההגיון שבה קל להבנה - בפרק הראשון הסברנו באריכות כי שורש הביטחון זוהי הכרה שהקב"ה הוא הפועל את כל הפעולות, עשה עושה ויעשה לכל המעשים כולם. ממילא ברור שרק מה שהקב"ה גזר יתקיים, ומה שלא נגזר לא יתקיים. זאת מלבד הבאור הנרחב של בעל 'חובות הלבבות' בפתיחת שער הביטחון בו פרט והסביר את כל הפרטים והחלקים המרכיבים את מהלך שיטה זו: 'שיהיה לבו סמוך על מי שבטח עליו שיעשה הטוב והנכון לו בענין אשר יבטח עליו'. והיינו אדם שקיימת אצלו אמונה צרופה בקב"ה, והוא מאמין שהשי"ת אהבו ומרחם עליו ויעשה עבורו כל מה שנצרך לו לטובתו וכו' עיין שם. ממילא ברור שאדם כזה בוטח בקב"ה שכל מה שיהיה, נעשה מהי"ת לטובתו.

גם הגדרת הביטחון העליונה פשוטה וברורה מבחינת הבנת הפועל המעשי החיצוני - אם אדם יבטח שרצונו יתממש, הוא אכן יתממש מכוח הביטחון. אולם קשה להבין את ההגיון שב־דבר, כיצד כוח הביטחון יכול לפעול ולמשוך מציאות ממשית. מהו ההסבר וההבנה השכלית שאם אדם חפץ בדבר מה והוא יבטח בקב"ה שייזמין לו את חפצו - שכך יהיה? כיצד יש הכרח שכוח ביטחון זה יביא לכך שרצונו יופק?

לדוגמא: אדם רוצה מיליון זהובים. מה ההגיון שאם הוא יעורר ביטחון שיהיה לו מיליון זהובים, הוא אכן יצליח למשוך מיליון מטבעות זהב ממשיים לרשותו. ההסבר הפשוט הוא כי אין כל הכרח שיהיה הגיון, אלא אנו מאמינים לדברי חכמינו ז"ל שהורו כי כך גזרה החכמה העליונה - במידה ואדם ישים מבטחו בקב"ה שימציא לו מבוקשו - כך יהיה. אולם אנו ננסה לעמוד על שורש הכוח ממנו נובעת היכולת למשוך ולהשיג ממשות מכוח ביטחון. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מסדרת דע את

ביטחונך.

הבידור האחרון של המדיה ותולדותיה

א. קראתי את כל דברי הרב בנושא המדיה וגם מסרתי קצת מהדברים לאחרים, והתגובה הוא שיש הרבה אמת בדברי הרב אבל סו"ס הגדולים התירו את הכלי הזה בכמה אופנים. וא"כ אני שואל, מה הסיבה להשתיקה של הגדולים בענין האינטרנט, שאינם מדברים על חומרת הדבר כמו שהרב מדבר על נושא זה?

ב. כנראה שהגדולים מתירים אינטרנט בכל מיני אופנים, וא"כ איך שייך לנו להיות מחמירים יותר מהגדולים?

ג. איך שייך לומר שהגדולים מנהיגים הדור לפי מדרגתם, דא"כ נמצא שהם מוליכים את הדור לאבדון ח"ו?

ד. איך שייך שרוב הדור הבא לא יהיו בהגאולה או בעוה"ב ח"ו, אם רובם מחוברים לכלי הזה, והאיש לנו אבינו אב הרחמן שאינו מזניח את בניו וחפץ תמיד בהצלחתם, ואם אני מרגיש כן כלפי הבנים והנכדים שלי, ק"ו וק"ו הרבש"ע שאוהב ומרחם על בניו ובנותיו הרבה והרבה יותר מבשר ודם, וא"כ איך שייך אפשרות שהדור ילך לאבדון לעולם רח"ל???

ה. אני למד את כל שו"ת הרב בנושא המדיה ואני בוכה בצער ובדמעות על כל עתיד הדור, ובפרט על עתיד הנכדים שלי, יש לי עצבות ולחץ דם גבוה מזה, מה אני יכול לעשות להרגיע את עצמי?

ו. האם יש לי לפרסם את דברי הרב בנושא המדיה לכל הגדולים והרבנים כאן בחו"ל כדי לצעוק להם על זה, ולהציל את הדור?? איך אני יכול לשבת בקרן זוית שלי ורק לבכות ולראות את כל חורבן הדור והאבדון רח"ל, שיכול להיות לכל האנשים והקרובים והמשפחה שלי שאני מכיר!!!!

תשובה

א. כבר לפני כעשור הקים הגר"ש אלישיב כאן בארץ ישראל, ועד רבנים לענייני טכנולוגיה, שקיבעו מסמרות בענין זה. ונפגשתי עם כמה מהם, ואמרו לי שאישית מעולם לא בדקו כלי זה ואת סוגי הסינונים הלכה למעשה, אלא סומכים על נציג שמבין בענייני

מחשבים שמסביר, ולפ"ז מקבלים החלטות הרות גורל. והם עצמם הביעו כאב על כך שכך מתנהל הדבר, ותולדתו מי ישורנו.

וכן חלק מן הרבנים, כגון בי"ד צדק בני ברק, פעל על מנת שאלו שכבר מחזיקים, יחזיקו דבר מסונן יותר. אולם לאט לאט התהליך בחלקו הגדול הפוך, שאלו שהחזיקו כשר התחיל להחזיק מסונן, וכדומה.

וחלק מן הרבנים נמצאים בספק גדול, כי איסור מוחלט פירושו, למוטט מקור פרנסה של רבים מבני התורה בפרט, וכלל החרדים בכלל. ולכך התירו רק לצורך פרנסה. וכן פרסמו המשווקים. אולם לאט לאט, הורידו פרסום זה, ונשאר רק פרסום ההכשר ללא תוספת לצורך פרנסה בלבד.

וחלק, לא מאמינים שהציבור ישמע ויקיים, ולכך מנסים לילך על חבל דק, מה להתיר ומה להעלים עין.

ב. כבר שמעתי לפני כעשרים שנה מהרב יחיאל יעקבזון, ששמע צוואה מהצדיק רבי יואל קלופט זצ"ל, שיבוא יום שרבנים יתירו דברים, וכל אדם יוצרך לברר בנפשו האם היתר זה ראוי, והדברים מבהילים! ובוודאי כוונתו בפרט על ענין זה!

ג. זו הנהגת היחוד, כמו שביאר הרמח"ל בהרחבה בדעת תבונות, וזו הנהגה נעלמת ונסתרת.

ד. זהו בירור אחרון, שכבר כתבו עליו רבותינו, החסד לאברהם ועוד, שח"ו אם לא יזכו יפלו רבים. ולוקט בהרחבה בענין זה בספר "הדור האחרון", מדברי רבותינו בענין זה.

ה. מחד להסיח דעת הרבה מענין זה, ומאידך לדבוק באמונה, שאם כך הקב"ה עושה, הוא יודע יותר טוב מאתנו, וזוהי אמונה פשוטה ביותר.

ו. ראוי לעסוק בזה לפי כוחות הנפש, ולא להיכנס מעבר לכוחות הנפש, כי התעסקות יתירה ברע ובפרישה ממנו יכול להפיל את הנפש מאוד.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגליון

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בברכה בכתובת rav@bilvavi.net או בפקס:

03-548-0529 [בשליחת שאלה בפקס, במספר הפקס שאליו תוחזר התשובה, נא לציין

מספר פקס שזמין תמיד, או את מספר התא-הקולי של הפקס]